

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díjak:		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkeket a szer- kesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénz- tári, — az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.
Egészévre — — — — —	8 kor	—	—
Félévre — — — — —	4 "	—	—
Negyedévre — — — — —	2 "	Kéziratokat nem adunk vissza.	—

Ávéd Jákó.

„A mi főgymnasiumunk *katholikus és magyar*. Mint katolikus, egyetemes szeretettel ölel kebelére mindenkit vallás- és nemzetiségi különbség nélkül s egyaránt részeltet mindenkit szellemi javából, — mint magyar pedig szolgálja e hazát, hű fiakat nevelve annak. E kettős célért élt és fáradozott Ávéd Jákó igazgató 30 éven keresztül. Ezért üdvözlöm önt — igazgató ur — ezen az ön előtt emlékezetes napon.“

Ezen szavakat intézte püspök urunk Ávéd Jákó főgymn. igazgatóhoz Gyulafehérvár sz. kir. város képviselőtestületének f. hó 29-én tartott rk. közgyűlésén, a melyen Novák Ferenc kir. tan., a vaskorona-rend lovagja s városunk nagyérdemű polgármestere Ávéd Jákó igazgató mellére tűzte a Ferenc József lovagrend keresztjét. Nagy igazságot mondott püspök urunk ez alkalommal is.

A mi intézetünk, mely fényes multra tekint vissza, csakugyan ezen két nemes eszmének volt állandóan letéteményese és munkása. Isten és király, egyház és haza volt mindig a jelszava. Vallásosságra, szilárd kath. meggyőződésre vezette a gondjaira bízott ifjakat. Megtanította Istent szeretni, fogékony szívébe ójtva, hogy Istentől, a legfőbb jótól, az anyagi és szellemi világ közép-pontjától vajmi gyorsan a végtelenbe, a megsemmisülésbe lódítja a mindennapiság szülte röperő azt, kit a szeretet nehézkedése, amaz egyetlen erő, mely Istenhez fűz, fogva nem tart pályáján. Megtanította arra, hogy szeresse egyházát, igazi hűséggel ragaszkodjék ezen legédesebb anyához, büszkén vallja magát fiának s ne feledje soha, hogy egyháza iránti szeretetét tettekkel és tisztas keresztyén étellel kell igazolnia. De megtanította intézetünk ifjait a magyar föld szeretetére is. A fogékony szívekbe öntötte a hazaszeretetet érzelmeit. Arra oktatta, hogy van keresztyén hazaszeretet, mely titokszerű vágygyal és erővel ragaszkodik a

földkerekségnek azon kis darab földjéhez, melyen élünk, halunk kell s melyen kívül nincsen számunkra hely. Arra oktatta, hogy ezért a hazáért, melynek földjét a keresztyén munka tette termékenynyé, dolgozni, fáradni kell, hisz a hazaszeretet nem üres frázis, hanem állandó eszelekedet, valóságos élet. Ily szellemben működött eleddig gymnasiumunk s mi ebben biztosítékot látva — szebb jövője elé bizalommal nézünk.

Az egyház és haza nemes eszméit szolgálta mint hithű katolikus és lelkes magyar Ávéd Jákó harminc éven keresztül. Lángoló buzgalommal volt apostola szent vallásának s a magyar hazának. És ha most a hosszú és becsülettel megfutott pálya vége felé felérve a kötelességteljesítés legfőbb magaslatára — hol már az érdem kezdődik — visszatekint — mint hajdan Isten választott népének vezére a Nebó csuesán — a mögötte elterülő multra: mennyi öröm járja át keblét, hiszen a rögös pályán oly sok fénylőpontot látnak a meghatottságtól könnyelábbadt szeméi. Egy nagy és szép nemzedéket lát, melyet ő is arra oktatót szóval és példával egyaránt, hogy Istenét és hazáját szeresse, érette küzdjön s fáradjon, becsülettel éljen s haljon; s ez a nemzedék Isten és ember előtt fényes tanubizonyosságot tesz arról, hogy szívének jól előkészített földjébe jó és fáradhatlan magvető hintette önfeláldozó munkássággal a vallásosságnak és hazaszeretnek gyümölcsöző magvait.

És ez egyik legszebb jutalma az önzetlenül végzett munkának. De látja egyuttal, hogy életének delét nemesak tanítványainak hálás szeretete sugározza be, nemesak a nyugodt lelkiismeret verőfénye árasztja el, de a pápa és a király kitüntetése aranyozza be. Ennél magasabb elismerés a földön halandónak nem jut osztályrészül.

Lapunk személyi kultuszt nem űz, de az igazi érdem előtt kötelességszerűen meghajlik. S joggal

hisszük, hogy t. olvasóink velünk együtt éreznek s velünk együtt kívánják, hogy gymnasiumunk érdemdús igazgatóját a jó Isten még soká tartsa meg!

*

A városi képviselő testület gyűlése, a melyen a püspök úrnak, a ft. káptalan s a tanár testület tagjain kívül város atyáink teljes számmal jelen voltak, a következőleg folyt le. Novak Ferenc kir. tanácsos polgármester mellén a vaskorona rend jelvényével ünnepélyes mély csendben üdvözli a megjelenteket s első sorban a püspök úrat; ezután a képviselő testület elé terjeszti azon egy, de jelentőség teljes tárgyat, melyért őket összehívta. Felolvassa ő császári és királyi felségének aláírásával ellátott kinevezési okmányt, mely szerint *Avéd Jákó*, főgyűm. igazgatót a tanügy terén szerzett érdemeiért a Ferencz József rend lovag keresztjével tünteti ki a felség. Ez érdemkereszt feltűzése után a következő beszédet intézte a polgármester a kitüntetethez. A korona fényének egy sugara bevilágítja az igazgató úrnak 30 éves férfias munkását, de örömet szerez ez a városnak is, mert a kitüntetett az iskola után a városnak élt legnagyobb odaadással. A közelmúltban a város közügyei zátonyra kerültek, egy párt, a melynek *Avéd igazgató* tagja volt, emelte ki e várost a zűllött viszonyok közül s így a tanügy terén szerzett érdemein kívül büszke lehet a kitüntetett arra is, hogy e nemes város anyagiakban megerősödve, az ország hasonló városai közt a legrendezettebb viszonyok közt van. Ezután *Issekutz János* ügyvéd, városi ügyész üdvözölte *Avédot*, a képviselő testület nevében, mire az elnöklő polgármester egy a képviselő testület 20 tagjától beadott határozati javaslatot olvasott fel, mely szerint a képviselő testület *Avéd J.-nak* a város felvirágoztatása körül szerzett érdemeit s kitüntetését jegyzőkönyvileg örökíti meg. A javaslatot egyhangulag fogadták el. Erre a kitüntetett *Avéd Jákó* meghatottságtól remegő hangon a következőket mondotta: A magyar állam polgár a drága baba s a felséges király iránt való érzelmeikkel születik és nő fel. Ez érzelmeik ma százszorosan jelentkeznek szívében, melyeknek meghatottsága miatt kellőleg szavakban nem tud kifejezést adni. Elteti a felséges uralkodót, a főtanhatóságot, e nemes város polgármesterét, a vármegyét s végül meghatottan mond köszönetet a város képviselő testületének, mely az érdemszerzés számára neki munkatérnyitott, — s köszönti a város közönségét is.

Erre püspök urunk a képviselő testület engedélyét kérve a következő lelkes szavakkal üdvözölte *Avéd igazgatót*. „Én mint az erdélyi r. k. gymnasiumok főigazgatója üdvözölöm kitüntetésé alkalmából önt mint városunk gymnasiumának igazgatóját. A mi iskolánk kath. és magyar. Mint kath. egyetemes szeretettel ölel kebelére mindenkit vallás és nemzetiség különbség nélkül s egyaránt részeltet mindenkit szellemi javaiból, mint magyar pedig szolgálja e hazát, hű fiakat nevel annak. Kettős célért élt és fáradott az igazgató ur 30 éven keresztül s ezért üdvözölöm kitüntetésé alkalmával Önt. Ezután a polgármester üdvözölvén a püspök urat s a megjelenteket, a gyűlés lelkes éljenzésekkel oszlott szét.

*

Püspök urunk déli 1 órakor az ünnepelt igazgató tiszteletére ebédet adott, melyen számos meghívott vett részt.

Püspök urunk az igaz elismerés hangján emlékezett meg a gymnasiumról, annak nemes működéséről s a tanári kart éltette.

*

Igy folyt le a szép nap, mely gymnasiumunk s városunk életében nagy jelentőséggel. Emléke örökre élni fog „tettekre intve az utódokat.“

Tarlózás

a belső-szolnoki esperesi kerület történetéből.

Összezsedegeti: *Kovács Gyárfás.*

IV. Plebániák.

B. Szamosujvár. A kir. országos tegyintézet és lelkészete.*

A vár, illetve a tegyintézetnek lelki gondozását, midőn még Szamosujvart nem volt latin szertartású plebánia, a deési kiszolgáló lelkészek végezték. De 1744-ben a Szentferenc-rend Szamosujvart is megtelepedvén, a vár lelkigondozásának ügyeit az itteni franciskánusok vezették úgy, mint alkalmilag az előfordult esetek kívánták előbb a vár őrsége, később a felállított intézet köréből. A bejáró papokat várkaplánoknak hívták. 1825-ben a ferencsek a latin szertartású plebániának az örményekétől független vezetésével megbízva, előbbi kuráciájuk administratívájára emeltetett báró *Szepessy Ignác* püspök által. Ez időtől kezdve a vár káplánjai rendszeresen ugyanazok, kik a ház főnökei. És pedig: *Koncz Krizogon* (1825—26), *Győrffy Ferenc* (1826—29), *Sipos Nárcissus* (1829—30.), *Mátyás Ferenc* (1830—35), *Göde Ignác* (1835—1838), *Orbán Antal* (1838—41), *Kulesár Benedek* (1841—46), *Győrffy Albert* (1846—47), *Márton Lajos* (1847—60), *Bartók Nárcis* (1860—65), *Lajos Mózes* (1865—66), *Nagy Dániel* (1866—67), *Szopos Imre* (1867—68), *Kozma Döme* (1868) végeig.

A tegyintézet lelkipásztorságában az 1868 évben nagyobb fontosságú jelenséggel találkozunk. Ez év kihaltával a bejáró, tehát ambuláns lelkészség megszűnik, mert négy lelkészi állás rendszeresítették, u. m. róm. kath. gör., kath., ev. ref. és gör. keleti.

Mint ilyen rendszeresített rk. lelkészek a következők szolgálták eddig: *Kardos Ignác* (1869—74). *Kardos* kanonokká nevezetvén ki, *Rieger Gottfried* váltotta fel 1874—76. *Rieger* a székely-udvarbelyi gymnasiumhoz helyeztetvén át, őt követte *Pap János* (1877—1886). Mostani lelkész *Lukács Károly* (1886—).

A tegyintézeti lelkészek hivatása a mily fonséges, épen oly rögös a talaj, melyet mivelnők kell. Erkölcsi halottakat kell nekik lelki életre ébreszteni; desperált lelkekbe kell reményt önteni; elfásult akaratoknak kell a helyes irányt megadni; érzéketlen szivekben nomesebb érzületeket felkelteni; elbomályosult értelmet a hit világával a jó, szép és hasznosnak felfogására vezérelni: stb. mind olyan dolgok, melyek igenszéles mezőt tárnak fel az evangélium munkásai előtt, másrészt úgy vélem — az aratás sikere is egyelőre nem nagy, mert nehéz a sziklákból termékeny talajt produkálni s a vallástalanság és erkölcselenség fillokszerájától

* Forrássaim ugyanazok, mint az előző kötetben, kiválóbban pedig a szamosujvári vár, melyet a szintén ott emlegetett urak írtak 1899-ban.

megtámadott szöllőtőről jó szótretet reményleni. S ha mégis bekövetkezik a lelképásztori munka óhajtott sikere: ez nagyon nagy öröm — olyan lesz, mint egy szerető édes apának okozt tekozló fiának megterése. Sok ily örömet kívánok nektek Lukács Károly és Hodoreán János barátaim, kik oly bojtortányos talajon szantogattok — jó aratás reményében.

De a dologhoz! A tegyintézet lelkésznek működését saját hivatásuk mellett az ugynevezett „Házzsabályok és szolgálati utasítások a m. kir. országos fegyintézetek, ugyszintén az azoknál alkalmazott hivatalnokok és örök számára“ — jelölik ki és határolják, nem különben bizonyos igazságügyi miniszteri szabályrendeletek. Előbbiek 1869. február 10-én, utóbbiak 1874. február 18-án keltek.

A házzsabályok értelmében „az országos fegyintézetekben alkalmazott lelkészek az intézet hivatalnokai s ezért a házi rend tekintetében közvetlenül az igazgatónak, közve pedig az igazságügyminiszternek vannak alárendelve. A vallás körébe tartozó működésükre nézve saját egyházi törvényeik irányadók, de ha egyházi felsőbbsegeitől oly utasítást kapnának, mely a házzsabályokba ütköznék, azt teljesítés előtt az igazgatósággal közölni tartoznak.“ (95. §.)

„Midőn valamely fegyenc bekertül az intézetbe, a lelkész megkapja ítéletének másolatát s így előre ismerve a fegyencet büntös oldalairól, mindenek előtt a szeretet szavaival igyekszik maga irányában bizalmat ébreszteni.“ (98. §.)

„A lelkészek vasárnapokon és ünnepeken délelőtt és délután ugyszintén minden csütörtökön istentiszteletet és vallásos és erkölcsi oktatást tartanak hiveik számára. Az isteni szolgálathál fegyencek énekelnek. Az énekre az intézeti tanítók oktatják őket. Ministrál vagy egy ör. vagy egy jó viseletű fegyenc. Ugyan eme napokon a betegek részére is külön istentisztelet tartatik — a mennyiben lehetséges.“

„De a lelkészek nemcsak az intézet kápolnájában élnek hivatásuknak. A munkatermekben és magán zárkákban is meglátogatják hveiket, és velök erkölcsi javaslatokra szolgáló módon társalognak. Sőt magukhoz is idézhetik engedélytel a fegyenceket, sőt az önkényt jelentkezőket kötelesek fogadni: de kik ezt bizelgés, hazudozás, vagy munkakerülésből tennék, ezeket bizonyos időre magától eltiltattja a lelkész.“

„A gyónás, áldozás a három főünnepen történik. Ennek végzésére nincs kényszer.“

Nagy súlyt fektetnek a betegek vigasztalására. Oly esetben, midőn egy haldokló, vagy súlyosan fegyenc, valamely büntényre vonatkozó fontos felfedezéseket tesz a lelkésznek, igyekezzék ez őt rábírní, hogy vallomását két intézeti hivatalnok előtt körülményesen és a bizonyítékok kijelölésével megtegye és jkőnyvbé foglalni engedje. Ha a fegyenc szóbeli vallomásra nem, de halála esetére felhasználható írásbeli vallomásra hajlandó, akkor ez következőképen történhetik meg: — A fegyenc vallomását sajátkezűleg írja és aláírja, a lelkész azonban figyelmezteti őt, hogy a tényt minden körülményeivel és a szükséges bizonyítékok megemlítésével írja le. A lepecsételt vallomás borítékára ráírják a vallomás dátumát a fegyenc nevével. A nyilatkozatot a lelkész őrzi; ha azonban a fegyenc felgyógyulna és nyilatkozatának megsemmisítését kérné: a lelkész tartozik ezt az ő jelenlétében teljesíteni.

Az elhalt fegyenc vallásos szertartással saját lelkésze

által kísértetik és temettetik el. E kötelességet szükség esetén a rokon felekezet lelkésze teljesíti és az Urvacsora osztást kivéve általában van helye — szükség esetén — egyéb helyettesítésnek is.“

„A lelkész különös gonddal van azon fegyencekre, kik az intézetből való kiszabadulások küszöbén állanak. Igyekezik kitudni, hogy mily uton akarnak kiszabadulások után becsületesen megélni és a visszaeséstől megmenekülni. A hallottakhoz képest azután az illetőknek elméleti tehetőséghez és viszonyaikhoz mért jó tanácsokat és utmutatásokat nyújt. Végül a lelkész működésének eredményéről évenként relatiokat készít, melyek az igazságügyminiszteriumhoz felterjesztetnek.“

Fent emlegetett Házzsabályok alapján ezeket jegyzém össze lelképásztori teendőikből azon lelkészeknek, kik a sialmokban ezen völgyében a büntösök apostoli oltalma és szomorak hivatott vigasztalói.

Egyébiránt a fegyencek munkátlapul nem ülnek. Dolgoznak. „Jelenleg következő iparágok vannak üzembe véve az intézetben: Esztergályosság, fa-faragászat, cipő, asztalos, kerekemesterség, bodnárság, lakatosság, kovácsság, szabóság, kosárkötés és gyékényfonás, kefekötés, halina-posztógyártás és vászonkötés. — A fiatalabb fegyencek iskolába járnak, a 30 éven felüliek is ha kívánják. Naponta 3-szor esznek mérsékelt és részben száraz ételt. — A fegyenc forgalmi létszám változó. 1897-ben 767 volt. A legmagasabb létszám addig 1860-ban volt, midőn 967 fegyenc volt letartóztatva.“

Az intézet üdvös célját bennefoglalva látjuk Hodoreán lelkész barátom e szavaiban: „Szabadságvesztésre ítélt szerencsétlen embertársainkban — utálva, ostorozva a bünt — nem vetjük meg az emberi személyt, hanem annak, bűnhődése folyamán hasznos polgárrá való kiképzését óhajtjuk.“

Egyébiránt sed libera nos a malo!

(Folyt. köv.)

T Á R C A

Miserere mei . . .

Változik a világ, változnak az eszmék,
Elveszti minden lassan az alakját;
A ki ma még imád Téged, nagy Teremtő:
Holnap már ellened emeli fel szavát.
Oly bűnösök leszünk, elfeledünk mindent,
A Te kegyelmedet, a Te jószágodat;
Nem küldünk az égbe imát, fohászt, hanem
Atkos szidalmakat, csuf káromlásokat . . .
És ha büntetsz minket, nem megyünk Tehozzád
Bűnbánatot tartva — a mint egykor régen
Országok borultak előtled a porba,
Az igaz vezeklés hamvas köntösében.
Hamis prófétákkal van tele a világ,
A kik azt hirdetik: hogy Te nem létezel . . .

Nevelés ember a ki imádkozik,
 Merő kacagás az, a ki ma vezekel.
 S igaz apostolód, kik buzgó lélekkel
 Hirdetik igédet, Uram, itt a föhlön,
 A kik imádkoznak a mi bűneinkért,
 Hogy igaz országod újra csak eljőjön ;
 A gunyak tárgyai. Alig van ki hallgat
 Szeptőlén lélekkel a papnak szavára ;
 Szent beszédeinek. üdvös intelminek
 Csak bamba viggyorgás s vállvonás az ára . . .
 Eljárunk templomba — régi megszokásból —
 Lássák az emberek, hogy milyen jók vagyunk ;
 Az imát, azt ugyan rábizzuk a papra,
 De azért egy misét csak végig hallgatunk ;
 S aztán hiúságnak s önzésnek áldozva,
 Elfeledünk ismét, nem törődünk veled . . .
 Létezhet Uram, segíthetsz bennünket ;
 Mi nem vesszük észre, nem áldozunk Neked.

* * *

Te, ki a végtelen, örök Igazság vagy,
 A jót jutalmazod, a rosszat bünteted :
 Uram, ha vékezem, ne sajnálj, ne kiméld,
 Csak tiporj a porba, büntess meg engemet !
 Taníts megismerni, hogy Te vagy egyedül,
 Kinek köszönhetem földi gyarló létem ;
 Mutasd meg hatalmad, isteni erődöt,
 A melyet ismertem, de melytől nem félttem.
 Semmisíts meg engem királyok királya,
 Mert a Te hatalmad oly véghetetlen nagy,
 Te ki a világnak, a nagy mindenségnek
 Korlátlan hatalmu, fenséges Ura vagy.
 A ki majdan egykor az utolsó napon,
 Trónod elé hívod az egész világot,
 Hogy mint örök bíró : kéréshetetlenül
 Minden ember felett hirdess igazságot . . .

De ha meggyűlölsz átkos bűneimet
 Újra megiszulttan jövök, Uram, eléd
 S bűnbánó lélekkel kegyelemért esdek
 Elnézésed kérve, nyujtom kezem feléd :
 Oh ne vess meg akkor jószágos Teremtőm,
 Irgalmazz a szegény megtérő léleknek,
 Ne hagyj sirba szállnom, oh ne hagyj elvesznom
 Ki mindig kegyelmet adsz a megtérteknek . . .
 A mellemet verve borulok a porba
 S ugy kiáltok Hozzád az égbe Istenem ;
 Vétkeztem ellened, de nagyon megbántam,
 Irgalom jó Atyám, irgalom, kegyelem

Burger Arthur.

A kaméliacsokor.

(Vége.)

A nagy terem zsúfolásig tömve volt hallgatókkal. Mind-azok, akik Florene városában akár nemesség, akár tudomány vagy művészet tekintetében előkelő helyen állottak, megjelentek, hogy a szép asszony édesen csengő hangjában gyönyörködjenek és hogy hallgassák meg Beriotnak híres begedt művészetét.

A podium közelében álló egyik kis szobácskában hal-kan beszélt a művészre a karmesterrel, aki őt zongorán fogja kíséreni. A szép asszony szeméi ragyogtak a felindulás tüztől s ami különben is ritka szép arcának báját még emel-az, az a drága felér öltözet rajta, a melynek szalagján ott disz-lett a kaméliacsokor !

„Már itt lehetne Ole Bull“, mondá a művészre beszél-getés közben.

„No végre csakhogy megérkezett!“ így szóló Malibrán elébe menve Ole Bullnak, aki éppen e percében nyitott be. „Nagyon szép édes barátom, hogy oly sokáig hagyott várni, már-már azt hittem, hogy reményemben csalatkozom ; — félttem, hogy nem fogadja el meghívásomat.“

„Bocsánat!“ mondá Ole Bull, „nekem, amint említettem, előbb egy orvoshoz kellett mennem, ami egy kissé elkéste-tett ; de most kérem fogadja ezerszeres köszönetemet, hogy eleget kegyeskedett tenni kérésemnek.“

„Ezt ne köszönje nekem, hanem a maga kaméliacsok-rának. A fölvilágosítást majd a hangverseny után meg fo-gom adni. Most pedig vegye tudomásul, hogy nem csak egy pár darabot fog eljátszani, hanem Beriotot kell helyettesi-tenie.“

„És nem fog Beriot úr szerepelni?“ kérdé az ifjú megdöbbenve.

„Nem,“ szolt röviden a művészre ; „erre talán nincs elő-készülve?“

„O! de mégis . . .“

„Ez a legjobb sikert remélem,“ folytató tréfásan a mű-művészre ; és azt hiszem, már meg is kezdhetjük.“

A közönség zajos tapsai közt jelent meg a művészre a szinpadon. Az első darab Bellini „La sönnambul“ ope-rájának egyik szép dala volt. Tisztán és édesen repültek a hangok szép ajkairól, valódi érzést, örömet, bánatot és táj-dalmat lehelve. Aztán halkabbá, csaknem elhalóvá vált a dal, míg végül az álomból való fölébredést kifejezve, egy igazán művészi sikoltással végződött.

A jelenlevők a lelkesülés tetőpontján voltak, újból meg újból meg kellett Malibrannak jelenni, hogy a szakadatlan tapsvihart köszönettel fogadja.

A második darab „Normából“ volt ; a harmadik jegye-sének szerzeménye. Ezen három ének után a program első része be volt fejezve. A hallgatók nem ismertek határt. A terem zúgott a lelkesülestől, viharként tombolt a kibívás, a „hogy volt“ s a taps. A szinpadra valódi záporosóként hul-lottak a gyönyörű virágsokrok és habérszörűk. Nagy ké-sőn esend lön ; s a helyet, ahol az ünneplélt művészre ál-jott, most a világ legszebb virág-szőnyege fődte be.

Rövid szünet után következett a második felvonás. Most Ole Bullon volt a sor, hogy művészi tehetségét és ügye-ségét bemutassa. Malibrán a zongora mellett foglalt helyet, hogy így jelenlétével is buzdítólag hasson a fiatal művészre.

Elhangzott a jelzés. A karmester lépett elé s tudomá-sul adta a közönségnek, hogy Beriot közbejött akadály miatt ma nem tarthatja meg előadását s egyuttal jelezte, hogy egy fiatal művész fogja őt a mai estén helyettesíteni.

Midőn Ole-Bull megjelent, rendkívül sápadt volt, s na-gyon meghiabottnak látszott. Egy nem sikerült fejhajtással ndvözölte a közönséget, majd reszkető kézzel az előtte álló kottatartóra tette a kezében hozott kottáit. A nem tetszés

moraja volt hallható a terem zsűfólásig betöltő közönség ajkairól.

Ole Bullt egy eddig ismeretlen érzés fogta el, lámpalázszerű izgatottság s ezután meg megmagyarázhatlan lankadság árasztá el egész lenyét.

A sorsírán beállt hirtelen változás, a nagy elkeseredettség, és most rá a kimondhatlan öröm nagy hatással voltak reá: s ami még mindezt növelte, az, hogy nem csak mint vendég fog szerepelni, hanem neki magának kell a hangverseny egyik részét önállóan költenie. Még most is hihetetlennek tetszett mindez előtte.

Ugy rémlett előtte, mintha összes zenei képzettsége végképen cserbe hagyta volna, és épen most, a midőn sorsa fölött fog dönteni; érezte, hogy már nincs semmi de semmi becsé, kilátása, jövője s megborzadt e gondolatból.

Megkezdette játékát; de hegedűje nem úgy szólott, mint máskor szokott; bátorozatlan hangok voltak ezek s a vonót göresős ujjai akadozva, bizonytalanul vezették.

Már hallható vala a közönség köréből itt—ott a nem tetszés hangja, ami mindinkább fokozódott. Maga Ole-Bull is hallá azt a csendes morajt, s a bódultságtól káprázó szemei előtt a kották széltől űzött falevelekként ide-oda repdestek.

Hanem uralkodnia kell magán, — s a sok fejű sárkánynak, — a közönségnek szemébe kell némie! — Így tehát akaratjának legutolsó erejét összeszedve, — a tömeg felé nézett. Most a sok ironikus tekintet megpillantása még nagyobb zavarba hozta s egy páboly felé fordult, mely tíresnek tetszett. De épen a pillanatban egy férfi tűnt fel abban, aki oly furcsa vizsgáló tekintettel mérte végig, hogy a szegény ifjú eszméletét is csaknem elveszíté. Most már nem hallott s nem tudott többet semmit; — füle züggtek, szemei kápráztak s hirtelen borzadály futott végig egész testén.

S így tehát már el volna veszve örökre?! — Csak egy esoda volna képes őt most megmenteni. Hanem valjon honnan várjon segítséget? Talán a tulsó oldalról, ahol Madam Malibrán?!? Most ezen oldal felé fordítá esdeklő tekintetét.

Arcát nem látta, — csak drága ruhájának hófehér fényét, s az ennek szalagjára feltűzött kaméliacsokrot.

Most már nem tudta többé, hogy játszik, vagy nem, de a csokor láttára eszébe jutott Marietta. Lelki szemeivel újból maga előtt látta a kis leánykát, mint mondá gyermekies ártatlanságában, hogy forró imában kér bocsánatot a boldogságos Szűz Anyától, hogy virágaitól megfosztotta . . . s még fülében rezgett a csengő hang.

„Szerencsét és áldást fognak magának ezen virágok hozni, signore!“

Most hirtelen egészen megváltozott az ember; — érezte, mint fut végig egész testén valami kimondhatatlan érzés s ezinte látta, mikép tűnik el eddigi bátorlansága. Most már újból ő volt, a művész! — Az ábrándok édes világába merült; a Pistoria felé vezető uton látta magát, hallotta Marietta esdeklő, kérő hangját, aki mellette lépdegélt lassan, — a madárkak vig csicseregése gyönyörteljesen züggött fülében, s amit az ábránd oly hiven idézett lelki szeme elé, mindazt hegedűje kifejezésre juttatta. Most már a nyomoruságos kis kunyhóban van, Marietta szülőinél, — látja a fájdalomtól megtört apát és mellette a beteg anyát, — s ime

begedűje sir, zokog keservesen. Újból a kis leány jelenik meg előtte örömtől csillogó szemekkel, s most a hurokon reszkető hangok szólnak. Meghatott lélekkel bagyja el a házat, — Marietta utána siet, virágait átadja, s forró csókokkal halmozza el két kezét, kéri az ég áldását reá; s ime hegedűjének hangja komolylyá, s ünnepélyessé válik, mint a vasárnapi harang méltóságteljes kongása. Ábrándképei folytatódnak.

Most boldogan a szép kaméliacsokorral kezében s lelkében áthatva azon édes érzéstől, hogy jó tettet vitt végbe, tovább halad. Hegedűje örömet s magasztos érzelmeket tolmácsol. . . .

Végül befejezte játékát. — A teremben néma halotti csend uralkodott. A nemtetszés jelei már régen eltűntek. Ole Bull meghajította magát, s távozni akart.

Most hirtelen a fagyos csend megszűnt, a terem visszhangzott a tömeg éljenzésétől, s neve szájról-szájra jár. Midőn a zajból esend lön, bámulatos ügyességgel játszott a el Spotának egy klazikus kompozícióját.

A műsor harmadik pontja Beriotnak saját szerzeménye volt. A vonó igazán táncolt a hurokon. Ole-Bull most már újból urává vált szívhez szóló hegedűjének, és bátran s merészen nézhetett a hallgató tömeg közé, s néha még a páboly felé is fordíthatta nyugodt tekintetét.

Még most is ott volt azon térfi, akinek szűrös tekinteti szemei őt oly nagy zavarba sodorták, de most már onnan két bámulattal eltele szem nézett ő rá.

Az utolsó akkord elhangzása után a közönség újból szűnni nem akaró tapsba tört ki. Minden ajak csak az ő nevet emlité, és a művészet terén egy új király foglalta el trónusát. Mikor az előszobába lépett, előtte állott a művész nő és az az idegen ur, a szemben levő pábolyból.

„Kedves barátom!“ mondá a művész nő az öröm tűzétől ragyogó arecal, kezét megfogva, — „nem akarok magának hétköznapi bókokat mondani, de be kell vallanom egészen őszintén, hogy ez volt életemnek legszebb perce. De most engedje meg, hogy mutassam be jegyesemet Beriotot, a maga művészársát.“

Beriot nagyon izgatottnak látszott. „Úram!“ szólalt meg végül akadozva, „a midőn hegedűjének első hangjait hallottam, úgy tetszett nekem, mintha maga lenne a legsajnálattaméltóbb kezdő és most, midőn a hangversenyt bevégezte, őszinte nagyraecsisítéssel kijelentem, hogy maga csakugyan ritka művész. A midőn saját szerzeményemet ön-től előadni hallottam, egészen új, ismeretlen kompozíciót véltem hallani. Hígyje el, hogy még sohasem hallottam ily hegedűjátékot. S most hozzád kell fordulnom édes Felicem bocsánatért. Engedj meg boldond haragomért, a melylyel csak zavarba akartalak hozni.“

„Kegyelem a megtérnek.“ mondá a művész nő, s így folytató. „Valjon hogyan tudjam háamat maga iránt édes barátom lelni? Hogy a jövedelmen osztokodni fogunk, az magától értetődik; hanem ha a mai est örök emlékeül bármivel is lekötélzhetném, igazán végtelen boldognak érezném magamat.“

„Ha csakugyan meg-neddi nekem ezt“ mondá Ole Bull — „akkor egy kérésse fordulok n-mes szívéhez. Igen kérem, adja vissza a kaméliacsokrot.“

„A kaméliacsokrot?“ mondá Beriot.

„Igen, azt,“ felelt a művésznő hamiskásan. S most tud meg Beriot, hogy az én óhajlásomra adta Ole Bull úr a kaméliacsokrot nekem a tegnapi látogatása alkalmával, a midőn arra kért, hogy esz- közöljem ki neki, hogy mint vendég szerepelhessem a mi hangversenyünkben. O volt azon ismeretlen vendégem, kinek nevét eddig elhallgattam.“

„Most már mindent értek,“ mondá Beriot, — „bocsáss meg drága Felicem — vak és örült féltékenységemért,“ és kezeit fogva, forró csókokkal halmozá el azokat.

„Teát teljesüljön kérése barátom,“ mondá a művésznő Ole Bullnak „itt vannak virágjai. — De most mondja csak, miért kéri vissza?“

„Egy különös eset késztet erre“ felelt a fiatal ember látható örömmel nyulva a csókor után.

„Egy különös eset? Ez csakugyan érdekes! Ugy-e vacsora után előadja nekünk is a szép történetet?“ mondá a művésznő, „és remélem, hogy ma vendégem lesz! Majd annak idején én is föllebentem a titok sűrű fátyolát arról, hogy hogyan segített magán a kaméliacsokor a ma esti fel-lépését illetőleg.“

Vacsora végén a habzó pezsgő mellett Ole Bull elő-adta a kaméliacsokor egész történetét.

Malibrán szivét mélyen érinté a szomorú hír — s másnap Beriottal, s Ole Bullal fölkeresték Mariettának beteg szülőit. Az orvos nagy gonddal kezelte őket; Ole Bull pedig a többi szükségletükről gondoskodott, s pár nap múlva midőn Florencből távozott, meglehetősen pénzszeget hagyott nekik hátra, hogy később, midőn már teljesen felgyógyultak, könnyebb életet folytathassanak.

Ole Bull a két művészzel Rómába utazott s onnan Nápolyba — ahol együttes fellépésükkel bámulatba ejték a műértő közönséget; — de Ole Bull hírnevét mégis a Florencben való fellépésének köszönhette. Az ő utazása valódi diadalmenet volt, mindenfelé ritka elismeréssel és igaz bámulattal találkozott.

Mindazon szép, és értékes tárgyak közt, a melyeket emlékü kapott és őrizt, egy sem kedvesebb, s drágább előtő, mint az, a melynek jelen fényes helyzetét és világra szóló hírnevét köszönhette s a melyet mindig magával vitt egy arra a célra készített üveg alatt, s ez: a Marietta kaméliacsokora.

(Románból.) Tölí.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **püspök urunk** a ma reggeli személyvonattal Maros-Vásárhelyre utazott, hogy a gym. ifjúság lelki gyakorlatain részt vegyen s azokat megjelenésével emlékeztetsebbé, gym. erősöbbedé tegye. Valószínűleg jövő hó 4-én fog székhelyére visszatérni.

— **Kathol. nagygyűlések.** Az országos Pázmány Egyesület, a kath. írók és hírlapírók országos értekezlete s a Szent István társulat nagygyűlése lefolyásáról lapunk jövő számban fogunk érdemlegesen megemlékezni. Addig is igazi örömmel jelezzük, hogy mind a bárom gyűlés imponáns volt, méltó a magyar kath. világhoz. Adja Isten, hogy áldás fakadjon nyomunkban!

— **Személyzeti.** *Hajkő László* a brassói róm. kath. főgymnáziumnál a classica philologiai tanszékre 1900 január 1-től kezdve rendes tanárrá nevezetett ki. —

Benedek Gábor csikmenasági tanító vezértanító címet és jellegzet nyert; —

Bálint Sándor Gyergó Kilyénfalvára kántortanítónak és *Antal János* Udvarhely-szent-Tamásra ugyancsak kántortanítónak kinevezettek. —

— **Halálozás.** *Szabó Albert* nyugalmazott verestornyil elkész t. hó 23-án Zetelakán életének 81-ik, áldozópapságának 54-ik évében a haldoklók szentségei ajtatos fölvétele után az Urban csendesen elbnynt. R. i. p. s.!

— **Székely-Udvarhelyen** a plebánia-templom elé a kilencszázados honi kereszténység dicsőséges múltu emlékezetét hirdető emlékoszlopot szándékoznak felállítani. A gyűjtő-bizottság élén *Györffy Titusz* és *Embery Árpád* állanak. Igazán gyönyörű gondolat, magasztos eszme! Udvarhely, a székelység ősi fészke, mely minden nemes mozgalomban már régi idők óta vezető szerepet gyakorol, hű maradt önmagához. Katholikus hitéről tesz ezen szent és kétszeresen jubiláris évben fényes bizonyosságot. A kezdeményezés dicsősége itt is az övé. Vivant et sequentes!

— **A magyar nemzeti zárandoklat,** mely a hercegprímás és a püspöki kar vezetésével április 24-én indult Rómába a déli vasut budai pályaudvaráról, mindenütt élénk érdeklődést kelt. Az 1900. szent esztendő, valamint a magyar katolicizmus 900 éves jubileuma egyformán vonzza az érdeklődőket. Mágusok, orsz. képviselők, kispapok, tudósok, ügyvédek, papok, orvosok, előkelő urinék, azonkívül egyszerű földmivesek is vesznek részt a zárandokmenetben, a melynek kimagasló pontja lesz a Lateránban tartandó magyar istentisztelet, a hol II. Szilveszter pápa van eltemetve, a ki Szent István királynak küldötte 900 évvel ezelőtt a magyar szent koronát. Az istentiszteletet Vaszary bitoros primás tartja a lateráni kanonokok megédletével, a kik megint első kanonokjai a világnak, mert a legtöbb templomhoz vannak beosztva. Az ünnepi beszédet pedig Fehér Ipoly, panonhalmi főpát mondja, mint annak az Asztrik apátnak utódja, a ki Szent Istvánnak elhozta Rómából a koronát. Ezenkívül számos más egyházi ünnepség vár a zárandokokra, a kiket a 90 éves agg XIII. Leó pápa ünnepi kihallgatáson fogad. A zárandoklatot a püspöki kar megbízásából rendező a magyar katolikusok római zárandoklatát rendező bizottság irodája, mely Budapesten az I. kertületben, a krisztinavárosi plébánai épületben van. Jelentkezni tehát itt kell. Kívánatos, hogy a jelentkezés április hónap 10-ig befejeződjék, hogy az egész előmunkálatot zavartalanul lehessen teljesíteni. A zárandoklat különben nápolyi kirándulással van egybekötve, kapcsolatban vele más nevezetes olasz városok is megtekinthetők. Ott lesznek a hazai tanítórendek küldöttei is a zárandoklatban, a melynél érdekesebbet keveset látott Róma, a mennyiben diszmagyar, modern szalonruha stb. mellett nagy számban lesz látható magyar népviselet is.

— **Interpelláció a pápai zászló miatt.** A függetlenségi Kossuth-párt nem lelve más módot, hogy életelt adjon magáról, a Szt. István társulat felolvasó ünnepélyébe akar belekötöni. A társulat épületén ugyanis a nemzeti zászló mellett a pápai zászló is ki volt tűzve. Most a Kossuth-párt interpellálni akar a Kel. Ert. szerint a zászló miatt, mert az nem egyházi szio. Az interpelláció híre katolikus körökben nagy mebotránkozást kelt.

— **Római hírek.** Március 26-ikán halt meg Rómában, a Coll. Germanico-Hungaricumban Mazzella Camillus biboros, Palestrina püspöke és a Congreg. Rituum Praefectusa Szenvedése relative rövid ideig tartott. Március 2-ikán, Ó Sztsége megkoronázatása évfordulóján még ő énekelte a Sixtinában az ünnepélyes nagymisét; két hét előtt utójára tette meg szokásos sétáját. Régi cukorbetegsége következtében a könnyű meghűlés végzetessé vált. Ó Sztsége napjában többször küldötte el a beteghez saját orvosát Lapponit, egy nap azzal a megbizással, hogy mondja a biborosnak, hogy csak bátran, ne engedje magát legyőzni: Ó (a Szt Atya) is úgy szokta tenni, hogy erős akarattal legyőzi a betegséget. — Mazzella biboros 1833. febr. 10. született Vitulanóban, Benevento mellett. 22 éves korában pappá szentelték, 1858. szept. 4-ikén lépett a Jézus-társaságba. A novitatus után Franciaországba küldötte rendje, hol 5 évir tanította a theológiát, 1886-ban Amerikába küldötték, hol mint dogmatikus, rend-konzultor és vizitátor 1878-ig működött 1878-ban XIII. Leó meghívta őt Rómába, az „Universitas Gregoriana“ tanszékére, hol 1886-ig dogmatikát adott elő. Még Amerikában írta ismeretes dogmatikus műveit Franzellin biboros halálával XIII. Leó Mazzellát nevezte ki Franzellin helyére biborosnak. 1897. május 9-ikén szentelte fel Parocchi püspökké. A szertartáson jelen volt a biboros bátyja, bárri érseke és nnokaöccse, Cumae püspöke. Palestrinában rövid püspöksége alatt renováltatta a székesegyházat, új papnövelőt alapított és egyházmegyéje csaknem minden templomát dúsa ajándékokkal lepte meg. Nagy népszerűségnek és kiváló szeretetnek örvendett. Ó Sztsége egyik legnagyobb támaszát vesztette el benne. — Halálos ágyánál a jezsuita rend generalisa állott az egész kuriával; utolsó perceiben hála adott az Istennek, hogy miut jezsuita halhat meg.

— **Értesítés.** A főtisztelendő lelkész kedő papságnak szíves figyelmét nem mulasztatom el fölhívni arra a nagy kitüntetésre, melyen cégem az év folyamán részesült. Az újonnan átalakított szent Zsigmond kápolna részére dicsőiesen uralkodó apostoli királyunk pompás új egyházi felszerelések készítését rendelte el s e felszerelések legnagyobb részének szállítással csekélységet tüntette ki a várpalota plébános, Nagyságos és főtisztelendő Káner Károly apát és oltáregyleti igazgató úr és a várépítő bizottság egyhangú ajánlatára. A szállítandó egyházi felszerelések legkimagaslóbb része egy nagy arany ornat, melyhez fogható a modern egyházi ruhák között hazánk területén egyáltalában nem létezik. A szövet sárga selyem bársony, egészen új technikájú arany díszítésekkel dús gazdagon áttörve; a mintázat is tökéletesen új alakban tünteti föl az egyház által olyannyira kedvelt gránátalma motívumokat. Egészen új szövőszéket kellett fölállítani, hogy ezt a szövetet megszöni lehessen. Némi tájékoztatás végett bátor vagyok megjegyezni, hogy az aranyfonalak 11-féle módon és az ezüst fonalak 7-féle módon vannak a szöveten alkalmazva és hogy a megszövéshez több mint 600 új kartonlap szükséges. Az ornat 1 casulából, 4 pluvialéból, 4 dalmatikából áll az összes hozzátartozókkal, milyenek: gremiale, infulák stb. A szövetet az egyes ruhadarabokon gazdag aranyhímzéssel körített színes selyem hímzéses sávok díszítik a legújabb technikájú point antique módszerben. 71 színes selyemmel hímzett alak lesz az ornatuson;

a casulán és a főpluvialén az Üdvözítő képe és a többi ruhadarabon első sorban a magyar szentek és aztán azok a tagjai a dicsőséges egyháznak, kik magyar hazánkban különös tiszteletnek örvendenek. A hímzés alapjánál szolgáló rajzokat elsőrangú művészek készítik. Az egész ornatú ára 23,000 korona. Az óriási munka folyó évi december havában lesz kész és akkor az egészet a többi remek egyházi ruhával együtt, alkalmas helyen okvetlenül ki fogom állítani. Ennek megtörténtéről kedves kötelességemnek fogom ismerni, hogy az eziránt érdeklődő főtisztelendő papságot értesítem a hirlapok útján és mindenesetre kitüntetésemnek tartom s legnagyobb örömömre fog szolgálni, ha a főtisztelendő papság ezt megtekinteni szíveskedik és személyesen mind jobban meggyőződik arról, amit fönttartani első kötelességemnek kell ismernem, t. i. hogy cégem nagy megbízhatóság, szoliditás, mint művészi izlés és érzék szempontjából méltó a főtisztelendő klérus bizalmára és pártolására. (Budapest, Váci utca 15.) Mély tisztelettel *Oberbauer A. utóda.*

I R O D A L O M.

* **Huuvétra** s bármely más ünnepi alkalomra igen megfelelő ajándékkönyvek Spillman József Jézus-társasági atyának fordításomban megjelent következő, igen érdekes történeti regényei: 1. *Bátran és Híven.* Egy gárdatiszt emlékiratai XVI. Lajos svájci ezredéből. Két kötet, 572 lap. Ara fűzve 2 frt 50 kr., egy díszes vászonkötésben 3 frt. 2. *A Wozindoni Csodavirág.* Történeti regény Steart Mária utolsó évéből. Két kötet. 527 lap. Ara fűzve 2 frt 50 kr., egy díszes vászonkötésben 3 frt. A ft. papságnak mindkét művet erga sacra is küldhetem, és pedig fűzve mindegyik mű 9 saer., kötve mindegyik külön 11 saer. Alkalmas ajándékkönyv „Nagyobb és kisebb Műfordítások“ című kiadványom is. 239 lap. Ara fűzve (kötött példány ebből a műből nincs) 1 frt 50 kr. (5 saer.) Nevelő- és tanítézetek vezetőinek mind e műveket különösen ajánlhatom. Megrendelhetők alulírott nál. Az előfizetési pénzek beküldését előre kérem, az intentiókat azonnal kijelölhetem; a könyveket bérmentve küldöm. Temesvár (seminarium), postabélyeg keze. Kiváló tisztelettel és köszönettel. *Patzner István*, áldozópap főgymn tanár, a Szt.-István-Társulat Tud. és Irod. Osztályának tagja.

* **„Az Úr Jézus születéséről.”** Irta: Huber Lipót, Paúr Géza harmincnyolc rajzával. Ara 3 korona. A Szent-István társulat kiadása. Egy mélyen vallásos szív, művelt fő és praktikus gondolkodó ember számol be a Szentföldön tett utazásáról. A fő draji adatokat szellemesen törik meg a szent helyekről való bibliai események elbeszélései, a mikor pedig a szerző elmereng az Üdvözítő életének beszédes emlékeinél, szívünk-et igazán megragadja s mi testvérei leszünk neki érzései és gondolataiban. Elmékedései: Egy éj a szent sir kápolnájában, a Golgothán a kereszt útján, a betlehem-i jászolnál, a getszmani kertben, a Genezareth taván, Nazarethben, Kafarnaumon stb. stb. örökszépek. Ide iktatjuk meg a szerény szerző Előszavának befejező sorait. „Ha sikerül könyvemmel az olvasóban felebresztenem azon magasztos szent érzelmeket, melyek a Szentföldön jártamban az én szívemet eltölték s ennek kapcsán üdvös elhatározásokra bírnom őt, milyenek ott az én lelkemben megfogantak; ha sikerül a vallásos jobb lelkeknek a köny-

vemben fölidézett legszentebb emlékek hatása által némi épülésre lennem s őket esetleg arra is indítanom, hogy erejükhez mérten a Szentföld nagyon is rászorult ker. emlékeinek a fentartásához, díszítéséhez anyagilag hozzájáruljanak; sőt ha könyvem elolvasása után méltónak tart jámbor olvasóm arra, hogy értemem egy Miatyánkat imádkozzék; ez lesz az én könyvtári fáradságom legfőbb jutalma.“ Adja a jó Isten. Paur Géza sikerült rajzai emelik a könyv becsét, a melynek kiállítása is nagyon csinos. Igaz jó lélekkel ajánljuk minden keresztény katolikusknak; főképen gymnasiumaink ifjúsági könyvtárai siessenek e szép művet megszerezni s mint katolikus irodalmunk drága kincse most az év végén jutalmi könyvvül szolgálhat. A tanév vége közeledik, a könyvkiadók ilyenkor sok selejtes művet ajánlanak jutalmi könyvekkül; mily helyesen járnának el tanintézeiteink, különösen gymnasiumaink, ha jutalmi könyvekkül a kath. sajtó által nagy elismeréssel fogadott Szent István társulati kiadványokat adnák az ifjúságnak jutalmul.

* **Bajthai Antal mint szónok.** Bajthai Antalról, a későbbi erdélyi püspökről*) (l. életét A. Horányi: Memoria Hungarorum etc. Pars. I. pag. 80—93.) ismeretes, hogy egyike volt kora legkiválóbb szónokainak. Ennek újabb bizonyítéka az az egykorú feljegyzés, melyet egy könyvtáblára írva találtunk, miért is közlését nem tartjuk feleslegesnek. „Eruditorum Lipsiensium super Oratione Patris Antonii Bajthay Scholarum Piarum per Hungariam et Transilvaniam Ao 1754-o Praepositi Provincialis, et in impressis solitis Novellis editum iudicium, quod prodiit in Germania Ao 1750-mo, mense Decembri plena atque integra fide ex Typo rescriptum. Latina haec Oratio, quam toti litterario Ordo laudandam suspicimus, habita est Budae, Anno priore III. Id. Maj. in Conventu Nobilissimorum Hungariae Ordinum, cum primus lapis, ad restituendam Aulam Regiam, solenni ritu poneretur. Dominus Auctor nomine Antonius, cognomine Bajtay Religiosus est ex ordine eorum, qui vulgo audiunt Piaristae. Qui ea potissimum de causa conditus est, ut meliori modo iuventus erudiretur Pietate, bonisque disciplinis. Exhibuit is in ea plus, quam communem inter Catholicos, in Hungaria vero et Germania raro usitatam Eloquentiam. Ejus latina scribendi ratio minimam quidem sapit Claustrorum barbariem; verum tota est ex fontibus optimis Romanae vetustatis accepta. Gustus ejus est limatus, subactum iudicium, cogitationes sine tumore magnae, explicatio virilis sine violentia: nihil in ea absonum, nec levi verborum lusu foedatum. Verbo ut dicamus: Eum haec nostra aetate unum ex optimis oratoribus praedicare debemus... Gaudemus tanto vehementius de tam praestanti Eloquentiae Magistro, quod ex alio Viennae scripto videamus, Eum ipsum Eruditum Hominem in nuper fundata Nobilium Academia ordinarii Historiae Professoris partes obire. Titulus ejus est hic: Specimen rationis in historicis institutionibus susceptum. Opus, si prodiret, vehementer omnibus probandum. Accedunt alia specimina, quae ex historia sacra Nobilissimi Historiarum Auditores, et Academici in Academia Lichtensteiniana XVI. et XVII. Kal. Julii hoc anno protulerunt.

1) 1760—1772-ig.

Scriptum hoc in solitis impressis compendiariis Conclusionibus dicatum est Serenissimae Principi Mariae Theresiae, Viduae, Ducis Sabaudiae, magnanimae hujus novae Nobilium Academiae Fundatrici: Cujus magnae virtutes, et potissimum amor Scientiarum, in suscepto hoc Auctore, praedicatur. Inscriptio est fluida, rectaque Gallice scribendi ratione constat. Scopus hujus Speciminis eo tendit, ut Dominus Auctor rationem lectionum publicarum proponat.“ (Kalazantinum.)

* **Magyarország és a zsidóság.** Ezen a címen vaskos kötet, hatalmas politikai és közgazdasági munka jelent meg Petrassevich Gézától, az ismert nevű fiatal publicistától és közgazdasági írótól, kinek a zsidó kérdésről már eddig is írott publicistikai kisebb cikkei általánosan ismertek. A jeles író ez alkalommal oly munkálattal lepi meg a magyar politikai irodalmat s a magyar olvasó közönséget, a milyet a kérdésről még Magyarországon nem írtak. Felölel magába ez a munkalat mindent, a mi a zsidó kérdésbe csak belevonható. Van benne biblikus, ethnografiai tanulmány, kulturtörténet, politika, közgazdaság, kultúra, szociológia, egyszóval egy alapra van benne helyezve a vallás, a faj és a gazdasági tényező, mint a zsidóban egymással elválaszt-hatatlanul és szervesen egyesült háromság.

A könyv — mely nyolc fejezetre van osztva, minde-keelőtt a zsidók ó-kori történetét világitja meg, felhozza azokat az okokat, a melyek a zsidó állam bukását s a zsidók végeleges elzülését okozták. Azután áttér a zsidók szétterjedésére az egész világon, külön fejezetben tárgyalja a zsidó vallást és karaktert, teológiai iskoláikat, rátér a zsidó egyetemleges s internacionális politikára s rámutat arra a befolyásra, melyet ez a politika minden nemzet köz- és magán életére, politikájára, kulturájára és társadalmi tevékenységére gyakorol. Ezután rátér hatalmas fejezetekben Magyarország közgazdasági, kulturális és társadalmi helyzetének igazán megkapó s hü ecsetelésére s rámutat arra az eszközökre és módozatokra, melyek útján még megmenteni lehetne azt, a mi megmenthető. Végezetül behatóan foglalkozik a zsidó kérdés megoldásának módozataival.

A bámulatos szorgalommal, rendkívül ismeretkörrrel s nagy tudással megírt munkalat valóban elrettentő képét tárja elénk közállapotainknak, pusztulásainknak s lehetetlen, hogy meg ne győzzenek minden logikusan gondolkodó főt, meg ne indítsanak minden érző s hazáját szerető szívet. Ily kép mellett, mint a minő e könyvben van ecsetelve, igazán bámulatra méltó, hogy a szerző fiatal kora dacára is mennyire megtudta őrizni higgadságát s tárgyilagosságát.

Valóban oly hatalmas alkotás a „Magyarország és a Zsidóság“, a milyen hazánk irodalmában e nembem még egyáltalán nem — s tudunkkal a külföldön sem — jelent meg. A ki ismeri akarja a valóságban közállapotainkat, gazdaságunk, kulturánk és társadalmunk süllyedését, a ki ismerni akarja a zsidót és a zsidó kérdést, az nem nélkülözheti ezt a könyvet. — Kapható a Szent Gellért kath. műintézetben Budapest, VIII., Práter-utca 41. sz., a szerzőnél, Budapest, „Alkotmány“ szerkesztőség, valamint minden könyvkereskedésben. Ara a csinosan kiállított s 208 lapra terjedő kötetnek 3 korona.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: **Zlamál Ágost.**
Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Eröss József, Péter János dr., Wagner Sándor.**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt